Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda"
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
(201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XCI. Ч. 69. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 12-го КВІТНЯ 1984 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 12, 1984 No. 69. VOL. XCI.

ВШАНУЮТЬ СЛУГУ БОЖОГО АНДРЕЯ

Филядельфія — Як інформує „Америка" з 6-го квітня ц.р., в середу, 28-го березня, Владика Митрополит Стефан мав чергову зустріч з своїми найближчими дорадниками, в ході якої, серед інших справ, була висунена пропозиція влаштувати спеціяльну імпрезу для підтримки беатифікаційного процесу Слуги Божого Митрополита Андрея та відзначити 40-ліття з дня його смерти. Ця врочистість мала б бути пов'язана з відзначенням 100-річчя Української Католицької Церкви в Америці, основником якої був Слуга Божий Митрополит Андрей.

У зв'язку з цим запляминовано також побудувати монументальний пам'ятник у пошану Слуги Божого Митрополита Андрея на тому місці, де був престіл першого собору УКЦеркви у Филядельфії, що його купив перший єпископ в ЗСА Владика Сотер, а Слуга Божий Митрополит Андрей посвятив.

Після докладного обговорення плянів згаданих врочистостей та побудови пам'ятника вирішено, що Митрополичий Ординаріят створить два комітети для здійснення обох плянів.

У засіданні, в конференційній залі нового Митрополичого Ординаріяту, під головуванням Владики Митрополита участь брали генеральний вікарій о. шамбелян Михайло Федорович, канцлер о. Мартин Канаван, декан о. митрат Мирослав Харина. Присутніми на нараді були також мгр Іван Скочиляс і ред. Мстислав Дольницький.

Врочистість у пошану Слуги Божого Митрополита Андрея для підтримки беатифікаційного процесу мала б відбутись у першій половині листопада ц.р.

Пластуни відзначили роковини Кобзаря конкурсом його слова

Ню Йорк (О.К.). — Прийнятим звичаєм пластуни місцевої Пластової Станиці відзначили 170-ті роковини з дня народження Тараса Шевченка тим разом не концертом, а конкурсом на найкраще виголошення його поезій.

У „Шевченківському змагу", як його назвали тут пластуни, брали участь члени юнацьких куренів, які були вибрані до того своїми друзями.

Ця незвичайно вдала і цікава імпреза — заплянована точно на день народження поета 9-го березня — була з причини сніговії переложена і відбулася у Пластовому Домі в п'ятницю, 29-го березня ц.р. У вщерть виповненій пластовою молоддю та їхніми батьками і виховниками залі пластові юначки і юнаки здивували членів покликаного жюрі та всіх слухачів своїм знанням і чуттям в переданні Шевченкових поезій, як теж бездоганним їх виконанням в українській мові.

Жюрі мало трудне завдання вибрати із цілого ряду молодих декляматорів троє найкращих. Але повне чуття виконання поеми „Лілея", що викликало зворушення і сльози у декляматорки-юначки Оленки Підгорецької, з 30-го куреня ім. Софії Галечко, і не менше зворушення таким відчуттям настрою поеми у її слухачів, принесло їй беззастережно перше місце у конкурсі, хоч бездоганне вивчення на пам'ять і виголошення цілого „Кавказу" молодим юнаком Яремою Бачинським з 3-го Куреня ім. Івана Мазепи стояло також на рівні першуна. Третє місце здобув юнак Тарас Абрамюк з 9-го куреня ім. Святослава Завойовника деклямацією „Епілогу".

Треба підкреслити, що молоді декляматори не могли, згідно з передумовами, поставленими Станичною Старшиною, виголошувати десять найбільш популярних та легких до вивчення Шевченкових поезій, а жюрі точкувало не лише спосіб деклямації, але і українську вимову, поставу та мистецьке відчуття.

Усі виконавці отримали спеціяльні відзнаки, приготовані на змаг кошовою ст.пл. Олею Стасюк, а троє першунів — нагороди, уфундовані Станичною Старшиною.

На закінчення змагу усі присутні відспівали „Заповіт".

Ця виїмково успішна імпреза наповнила оптимізмом присутніх батьків, виховників і приятелів Пласту, що при відповідному до молоді підході можна збудити у них захоплення палким словом Великого Кобзаря сьогодні так само сильно, як давнішими роками, і що опанування української мови не завмирає.

У ЛМКЛЮБІ ДОПОВІДАТИМЕ ІНЖ. Б. МАК

Ню Йорк. — Із Літературно-Мистецького Клюбу повідомляють, що в п'ятницю, 13-го квітня ц.р., о годині 7-ій вечора, тут при 136 Друга Авеню, інж. Богдан Мак, колишній старшина УПА, виголосить доповідь на тему: „Спогади зі старшинської школи УПА в Карпатах". Після доповіді — запити і відповіді.

Готується збірник „Самвидав Християн України"

Аллікот Сіті, Мд. — (УІС „Смолоскип"). — До 1000-річчя хрищення України Українське В-во „Смолоскип" ім. В. Симоненка готує до друку збірник у трьох томах — „Самвидав Християн України, документи і матеріяли".

Згідно з проєктом цього видання збірник цей появиться у трьох томах:

Перший том, „Православні українці", появиться весною 1986 року. Він охоплюватиме самвидавні матеріяли і документи про боротьбу православних українців в Україні й СССР за свої права, тексти протестів на захист своїх церков і проти їхнього нищення.

Другий том, „Українські католики", появиться весною 1985 року. Він охоплюватиме всі доступні видавництву самвидавні документи і матеріяли, які відносяться до діяльности Української Католицької Церкви у підпільній дійсності.

Третій том, „Українські протестанти", появиться весною 1987 року. В ньому будуть опубліковані документи про християн різних віровизнань в Україні — баптистів, п'ятидесятників, адвентистів і інших.

Кожний том буде попереджувати історичний нарис про дане віровизнання і хронологія боротьби влади СССР з християнами України. Кожний збірник буде ілюстрований — у ньому будуть опубліковані фотографії знищених українських владик, священиків, вірних, а також світлини знищених церков, кладовищ, пам'ятників, фотокопії різних документів.

Видавництво просить всіх зацікавлених осіб подавати свої завваження до цього проєкту, а також випозичити для використання окремі документи, фотографії тощо. Проситься писати на адресу: Smoloskyp, P.O. Box 561, Ellicott City, Md. 21043.

Ревеляції Р. Ніксона викликали негодування

Вашінгтон. — Офіційний Вашінгтон покищо не зайняв відкритого становища до ревеляцій колишнього президента Ричарда Ніксона, який у серії розмов з кореспондентами Сі-Бі-Ес виявив деякі державні таємниці і працю службовців Центральної Розвідчої Агенції, які, як каже Ніксон, підкладали навіть підслухові апарати в автомобіль колишнього совєтського лідера Леоніда Брежнєва і що ці службовці доставляють Урядові у Вашінгтоні систематично всякі інформації, включно до любовних афер голів закордонних держав.

Перша частина цих сенсаційних „спогадів" колишнього президента ЗСА була обговорювана публічно на телевізійній програмі Сі-Бі-Ес „60 Мінітс", яка передається кожної неділі ввечері.

Ніксон каявся, що не наказав спалити магнітофонних стрічок награних у Білому Домі після влому до квартири Демократичної партії. Спершу він думав це зробити, але пізніше подумав, що „робота" була зроблена так нефахово, що можна було подумати про зумисність або вмішання третьої посторонньої сили, яка була зацікавлена скандалом в Уряді ЗСА і ця третя сила могла також вийти зі свідченнями на денне світло.

Під час розмови Ніксона з кореспондентами Сі-Бі-Ес виявилось, що Совєтський Союз і З'єднані Стейти Америки дуже часто практикують тактику підслуховування і де тільки можуть підкладають підслухові апарати в офіційних будинках, зокрема в амбасадах, головних кватирах військових частин, кімнатах різних комісій Сенату і Палати Репрезентантів. І в цьому місці він (Ніксон) розказав про закладання апаратів в автомобіль Брежнєва і то не під час його перебування в ЗСА, а таки в СССР.

Ревеляції Ніксона викликали в Пентагоні і головній квартирі Сі-Ай-Ей занепокоєння і критичні зауваги, бо про ці справи говорять не звичайні урядовці, а таки сам колишній президент, який своїми свідченнями не робить жадної прислуги ЗСА чи західньому світові взагалі. Ніксон виявив також, що Л. Брежнєв кохався в гарних жінках і взагалі любив розкішне життя західнього стилю.

Сі-Бі-Ес заплатило Ніксонові 500,000 долярів гонорару за право передавання його спогадів у трьох одногодинних серіях. Колишній президент заявив, що його попередник на президентському кріслі, зокрема Рузвелт, Кеннеді і Джансон, робили те саме і награвали таємні розмови, а деякі з цих розмов використовували пізніше для шантажування інших осіб.

„Коли я перенісся до Білого Дому, — заявив Ніксон, — то під ліжком на якому спав президент Линдон Джансон були замонтовані підслухові апарати".

Невідомо чому, але Ніксон чомусь вважає, що ревеляційні розповіді мали б послужити свого роду виправданням його власних помилок, які довели до Вотергейту і резиґнації з посту президента. Він також піддав сильній критиці демократичного політика, теперішнього спікера Палати Репрезентантів Томаса О'Нілла і назвав його дуже небезпечним політиком. Признався також до власних помилок і заявив, що поборював своїх демократичних опонентів при допомозі різних засобів. Любленою практикою його було шахування противників податковими справами і взагалі фінансовими трансакціями, які вони скривали від Уряду.

Політичні спостерігачі думають, що до спогадів Р. Ніксона напевно займе становище теперішній Уряд президента Роналда Реґена, але Вашінгтон очікує на їх повне опублікування.

Появилося перше число Бюлетеня молоді ІСНО

Асторія, Н.Й. — За січень-березень 1984 появилося перше число Бюлетеня Світової Координаційної Ради Молоді Ідеологічно Споріднених Націоналістичних Організацій (ІСНО). Редаґує цей Бюлетень Віра Дорожинська.

В кінці цього Бюлетеня, присвяченого молоді в Куритибі, редакція пише слова, що виясняють суть і потребу його існування: „Нашою надією і великим бажанням є, щоб цей Бюлетень став живим речником наших членів. І якщо цей Бюлетень має промовляти дійсним голосом нашої молоді, яка є розкинена по різних країнах вільного світу і живе у відмінних обставинах, конечним є, щоб кожен з Вас старався ділитися своїми думками, інформаціями і навіть позитивно-критичними заввагами. Зчасом цей Бюлетень — але тільки при Вашій помочі і співучасти — виявить свій власний характер, який набере кольоровість різнородного думання наших поодиноких теренів як також індивідуальних членів, але який буде сильний і ясний в своїм напрямі сполучений золотою ниткою спільної ідеї".

Бюлетень цей можна отримати, звернувшись на адресу: Віра Дорожинська, 20-71 47 St., Astoria, N.Y. 11105.

ПЕРШИЙ КОНЦЕРТ УМФ

Ірвінґтон, Н.Дж. — Українська Музична Фундація влаштовує тут в суботу, 5-го травня ц.р., о год. 7-ій вечора в Українському Народному Домі, при 140 Проспект авеню, перший концерт із серії цілого ряду заплянованих концертів. Виконавці: Стефан Шкафаровський, бас, Оленка Геймур, сопрано, Роберт Дурзо, фортепіян, хор „Трембіта", диригент Рафаїл Венке.

ВЕЛИКОДНЯ ВИСТАВКА В ДЖЕРЗІ СИТІ

Джерзі Сиіі, Н.Дж. — Місцевий 71-ий Відділ СУА влаштовує виставку Великоднього стола та експонатів українського народного мистецтва тут в публічній бібліотеці при 678 Нюарк авеню. Виставка буде відкрита в понеділок, 16-го квітня, о год. 1-ій по полудні і триватиме до неділі 29-го квітня включно.

КОНСТАНТИН ЧЕРНЕНКО тримає себе „тихше води і нижче трави", відколи став на чоло совєтської держави, а це непокоїть, дратує і інтриґує західніх кореспондентів, які бажали його критикувати, як Хрущова, чи хвалити, як це було з Андроповим. Обидва ці минулі лідери СССР були аж надто „помітні" для преси й інших засобів масової інформації і постачали про себе пребагатющий матеріял для преси. Але вже не цей феномен знайшлося пояснення: Черненко перед часом, коли вирішиться, буде він чи не буде ще й президентом СССР (а не тільки генеральним секретарем КПСС), не хоче своєю надто великою „видимістю" нервувати інших членів Політбюра, що самі мали амбіції стати на чоло СССР. Тож замість стати „мідія-дарлінґ" старий „малорос" Черненко поза кулісами стабілізує свою позицію і укріпляє владу. Після вибору Черненка на президента він, — як і сподіваються на Заході, — пожвавить свої контакти на міжнародному форумі. Вже й тепер заповіджені візити до нього з Бонну, Лондону і Риму.

В. МОНДЕЙЛ ВИГРАВ ПЕРЕДВИБОРИ В ПЕНСИЛЬВАНІЇ

Филядельфія. — Колишній віцепрезидент Волтер Мондейл, передовий кандидат на президента від Демократичної партії, переміг двох своїх суперників і виграв передвибори в стейті Пенсильванія, здобуваючи 46 відсотків усіх голосів голосуючих демократів. Сенатор Ґері Гарт, вигляди якого на номінацію меншають, а також спадає ентузіязм серед його прихильників до його особи, здобув 34 відсотки голосів, а проповідник Джессі Джексон 19 відсотків. Не зважаючи на його заклики до єдности, Джексон отримав дуже мало білих голосів, але натомість він зумів змобілізувати до виборів негритян і пуерторіканців, які майже всі віддали йому свої голоси.

Передвиборча кампанія у Пенсильванії проходила під двома гаслами: зниження безробіття, яке в цьому стейті все ще становить високий відсоток і замороження продукції нуклеарної зброї, що означає також закриття нуклеарних реакторів на Тримилевому острові біля Миддлтавну. З особливою настирливістю наголошував цю справу В. Мондейл, який за всяку ціну хотів здобути Пенсильванію з престижевих і практичних причин. Політичні спостерігачі відмічують, що в цих виборах В. Мондейл здобув відносно велику частину голосів тих демократів, які нормально голосували за Гартом, тобто молодих демократів, професіоналістів і до певної міри пацифістів. Це очевидно, зворот корисний для Мондейла, який вже здобув майже половину потрібних для номінації делегатів.

Гарт вже коротко перед передвиборами в Пенсильванії знав що він в цьому стейті не переможе Мондейла, але, виступаючи в Денвері, Кольо., свому власному стейті, Гарт закликав своїх прихильників не припиняти праці в його користь, бо „перед нами ще багато стейтів, які можуть змінити ситуацію. Ми можемо програти у Пенсильванії, але виграти на Конвенції Демократичної партії".

Після передвиборів в Пенсильванії Мондейл має запевнених 1,018 делегатів, тобто більш як половину з потрібних для номінації 1,967. Гарт має 569 делегатів, а Джексон 153.

БЛИЗЬКИЙ СХІД СПОЛЯГАТИМЕ НА ВЛАСНІ СИЛИ

Бейрут, Ливан. — Справи на Близькому Сході наскільки драстично змінилися в останньому часі, відколи війська і фльота ЗСА майже цілковито забралися з того обширу, що помірковані арабські країни, замість виключно сполягати на Америку, повернули свою увагу „внутро", як пише „Ю.С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" з 9-го квітня.

Ці арабські помірковані країни, в імені яких нещодавно зовсім відверто обізвався король Йорданії Гуссейн, думають і вірять, що в майбутній конфронтації, якої їм не уникнути, вони будуть здані на власні сили. Тому тепер вони звертають всю свою увагу, щоб до такої конфронтації приготуватися.

Виїзд американської морської піхоти з Бейруту поставив Америку перший раз за багато років набік від тутешніх головних змагань, і це, — кажуть араби, — не зміниться до президентських виборів в ЗСА у листопаді цього року. Відтягнення французького контингенту з Ливану ще більше „усамостійнило" ливанську політику, де б'ється кожний з усіма і всі проти кожного, але де є також познаки, що воюючі фракції таки мусітимуть поміж собою домовитися, навіть якщо великі зусилля договоритися у Швайцарії нещодавно закінчилися поразкою.

Щоб мати деякий вплив на ливанські справи, зокрема на справи палестинців, король Гуссейн відкликав свій парлямент з наміром дати в наступному парляменті визначнішу ролю для йорданської палестинської більшости, щоб задовольнити вимоги протиізраїльських арабів тепер, коли ЗСА, начебто, стали цілковито по боці ізраїльському. Доказом „односторонньої" політики Америки є відмова Америкою і Йорданії і Савдійській Арабії продажу військових удосконалених літаків. Проте побоювання на Заході, що Йорданія чи Савдійська Арабія звернуться в бік СССР, є безпідставні, бо ці араби є надто віруючі й ворожі до марксистського безбожництва в СССР, — кажуть знавці.

У СВІТІ

ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ ЗБРОЇ американського виробу в протиурядових повстанців у Сальвадорі давно турбує і сальвадорський уряд і Америку, яка той уряд підтримує. Тепер виявилося, що лише 10 відсотків американського воєнного виряду і зброї, скерованих до Сальвадору, потрапляє в повстанські руки. Більшість же зброї американського виробу в руках повстанців перевезена сюди Кубою і Совєтами з тих велетенських запасів зброї, які Америка залишила у В'єтнамі, поспішно вицофуючи свої війська звідти, коли було підписано мир з комуністичним Північним В'єтнамом, за яким об'єднано і південь і північ в одну країну.

У ВАТИКАНІ ПАПА ІВАН ПАВЛО II реорганізував частково католицьку Курію, церковну центральну адміністрацію, у понеділок, 9-го квітня, назначивши американського монсеньйора і африканського кардинала на ключові ватиканські позиції. Папа підвищив на становищі 48-річного монсеньйора з Филядельфії Джана П. Фолі до гідности архиєпископа і надав йому позицію керівника ватиканським бюром вісток і новин. У цей сам час чорний кардинал Ґантін з Африки, 52-річний духовник, замінить у Курії кардинала Севастіяна Баджджіо з Італії на пості префекта могутньої Конґреґації єпископів. Разом з цими двома призначеннями Папа поробив також інші менші зміни на високих і середніх постах в адміністрації Католицької Церкви.

ПЕРШИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР до Ватикану за останніх понад сто років офіційно подав свої кваліфікації Папі в урочистій церемонії у понеділок, 9-го квітня. Приймаючи американського амбасадора Вілляма А. Вілсона з цієї нагоди, Папа Іван Павло II сказав, що він переконаний, що „умовини тепер у світі у великій мірі залежать від того, в який спосіб ЗСА здійснюватимуть свою ґльобальну місію служіння людству". Пізніше в інтерв'ю з пресою в дуже скромному приміщенні американської амбасади, яка являє з себе лише звичайне помешкання недалеко від площі св. Петра, амбасадор Вілсон сказав, що після формальної презентації Папа і він відбули ще півгодинну розмову в „незвичайно сердечній і дуже прихильно-сприятливій атмосфері".

„ЧЕЛЛЕНДЖЕР" ТАКИ ВИКОНУЄ СВОЮ МІСІЮ

Кейп Канаверал, Фла. — Після перших невдалих спроб астронавтів із міжпростірного корабля „Челленджер" осягнути сателіт „Соляр Макс" в орбіті, у вівторок, 10-го квітня ц.р., астронавти таки добилися свого. При допомозі довгого робота їм вдалося вхопити сателіта і втягнути на поклад „Челленджера".

Там почалися праці над його направою і в середу астронавти мали пробувати замінити у сателіті дві частини, які не працювали.

Перший успіх астронавтів із „Челленджера" викликав загальне вдоволення, а президент Роналд Реґен телефонічно погратулював залозі. Він запропонував астронавтам привезти „Соляр Макса" зі собою на землю, якщо їм не вдасться привести його до повного функціонування тому, що кошти виробу такого сателіта виносять тепер 200 мільйонів долярів.

Як заплямовано, два астронавти — Джордж Нелсон і Джеймс ван Гофтен в середу мали перевести складні технічні праці над направою сателіта. „Челленджер" має повернутися з полету в п'ятницю, 13-го квітня.

Москва протестує проти організаторів Олімпіяди

Москва. — Совєтський Олімпійський Комітет тут дуже „стурбований", за висловом комітетових, зростом „антисовєтської пропаганди" в ЗСА у цей час, перед Олімпійськими Ігрищами, які відбудуться цього літа в Лос Анджелесі, Каліфорнія.

Цей Комітет у вівторок, 9-го квітня, вніс прохання до Міжнародного Олімпійського Комітету відбути надзвичайні збори, щоб переглянути підготовку охоронних заходів, які мають дбати про безпеку учасників Олімпійськх Ігрищ. Совєти бажають також, щоб це міжнародне тіло вимагало від Америки точного дотримування постанов і взагалі статуту МОК.

У повідомленні ТАСС, офіційного совєтського пресового агентства, Совєтський Олімпійський Комітет не загрожував бойкотом літніх ігор, але тому, що реченець зголошення ближчає (2-го червня), то совєти бажають виявснити всю неясну ситуацію, яка витворилася навколо Олімпіяд ще з часу, коли, через совєтський напад на Афганістан, ЗСА були відтягнули свою участь в Ігрищах у Москві в 1980 році.

Президент Американського Олімпійського Комітету заперечив, що тут, в Америці, діється будь-що таке, яке ґарантувало б аж з г а д а н е схвилювання совєтських чинників перед Олімпіядою, а Державний департамент у Вашінгтоні також „дуже здивований" цим внеском до МОК.

В АМЕРИЦІ

БІЛИЙ ДІМ КАТЕГОРИЧНО відкинув передумови Совєтського Союзу про повернення до переговорів у справі редукції міжконтинентальної нуклеарної зброї, зокрема ракет далекого і середнього засягу. Совєтський лідер Константин Черненко, як відомо, заявив в інтерв'ю, яке було надруковане в офіційному органі ЦК КПСС „Правді", що З'єднані Стейти Америки своєю поведінкою, перегонами в зброєнні і провокативною закордонною політикою не тільки унеможливили ведення дальших переговорів, але взагалі поставили під загрозу дальшу співпрацю між СССР і ЗСА. Речник Білого Дому Леррі Спікс заявив, що „ми переговорів не зривали — зірвали їх совєтські представники". Якщо йдеться про „провокативну" закордонну політику, то треба тільки поглянути на совєтську активність в Центральній Америці і Европі, де з поспіхом розміщуються додаткові совєтські ракети середнього засягу СС-20 в Східній Німеччині і Чехо-Словаччині, які і були причиною розміщення таких же ракет американського зразку Першінґ-2 і крилатих. Під теперішню пору, — заявив Спікс, — жадних концесій зі сторони Вашінгтону не буде, крім доброї волі переговорювати, а решта залежить від СССР.

РЕЧНИКИ ПЕНТАҐОНУ ЗАЯВИЛИ, що совєтські і кубинські кораблі, між ними совєтський літаконосець „Ленінград", наблизились на 100 миль до берегів Луїзіяни. Департамент оборони думає, що совєтсько-кубинські міні-маневри морських одиниць мають за ціль підкреслити присутність в Караїбському морі совєтських і кубинських кораблів і їхнє право на вільну плавбу в міжнародних водах. Вашінгтон думає однак, що жадна закордонна сила не має права вдиратися у прибережні води З'єднаних Стейтів Америки.

ХОЧ ДО ПЕРЕДВИБОРІВ в стейті Ню Джерзі ще далеко, бо вони, як відомо, відбуватимуться аж 5-го червня, але прихильники демократичного кандидата Джессі Джексона вже розпочали кампанію в його користь. Почалося від мобілізації тих незалежних виборців, які ніколи не голосували у передвиборах. Тепер вони мають право голосувати на демократичних чи республіканських кандидатів, без декларації приналежности до одної чи другої політичної партії. Новозареєстровані делеґати також мають право вимагати для них бальота на одну чи другу листу, не зважаючи на те, що їхні імена ще не втягнені до загальних списків. Прихильники Джексона плянують здобути кількадесять тисяч таких голосів до дня передвиборів.

ПОЛІТИЧНІ СПОСТЕРІГАЧІ І АНАЛІТИКИ звернули увагу, що керівництво Демократичної партії застановляється тепер дуже поважно над можливістю, щоб обидва кандидати, не зважаючи на те хто з них доб'ється номінації на Конвенції партії в липні ц. р., ішли до виборів разом: один на пост президента, а другий на віцепрезидента. Користь з такої комбінації, — кажуть деякі демократи, — була б очевидно велика, хоч треба числитися з тим, що Роналд Реґен здобув би тоді майже повністю південні стейти, які не дуже задоволені, що серед трьох залишених кандидатів немає ані одного поміркованого демократа.

ПОІНФОРМОВАНІ ОСОБИ КАЖУТЬ, що спогади колишнього державного секретаря ген. Александра Гейґа, які незабаром появляться книжкою, викликають деяке застереження в офіційних речників Білого Дому, бо справи, які він витягає наверх ще занадто свіжі і деякі з них можуть навіть бути шкідливими для політики ЗСА. Їх зокрема можуть використовувати противники Америки для підривання престижу Уряду. Крім того між А. Гейґом і теперішнім секретарем Департаменту оборони Каспаром Вайнберґером та іншими високопоставленими особами не було суттєвих чи ідеологічних різниць, були тільки різні погляди на цю чи іншу тактику у політиці чи мілітарній стратегії, що є цілком нормальним процесом в демократичному суспільстві, — кажуть зближені до Уряду особи, які однак, не бажали бути названими.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members: $7.50 — 6 months, $15.00 — 1 year. Change of address - $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Зудар Президента й Конґресу

Кожна пресова конференція американського Президента дивує, як можна протягом 35-ти хвилин заторкнути найважливіші проблеми внутрішньої і закордонної політики. Дивує це особливо нас, українців, яких одною із, так би мовити, питоменних рис вдач є балакучість. На останній президентській пресовій конференції у четвер, 5-го квітня ц. р. присутні журналісти поставили Президентові 24 запити і на всі Президент відповів негайно, плавко, даючи ще раз доказ своєї феноменальної пам'яті та знання актуальних проблем Америки і світу. Але центральною справою, яка характеризувала цю конференцію, був хронічний, наче вже традиційний зудар між Білим Домом і Конґресом, — наче вже традиційна боротьба за примат влади — Президента З'єднаних Стейтів чи Конґресу.

У своїх відповідях на запитання журналістів, між якими є чимало лібералів, неприхильних теперішньому режимові Роналда Реґена, цей останній зробив ворожій йому Палаті Репрезентантів, де демократи мають більшість, два дуже поважні закиди: що вони, конґресмени й демократичні сенатори втручаються у закордонну політику і цим своїм втручанням приносять велику шкоду країні, і що вони, критикуючи економічну політику Президента, фальшиво інтерпретують статистику та користуються демагогією. Реґен ствердив, що на протязі останніх10-ти років Конґрес прийняв 150 законів чи розпоряджень, які спутують свободу рухів американського Президента. Він піддав під сумнів, чи 535 членів Палати Репрезентантів можуть краще орієнтуватися у міжнародній ситуації і краще формулювати тактичні ходи дипломатії, ані ж державна верхівка. Зокрема, Реґен зробив своїм опозиціонерам в Конґресі поважний закид, що своїм постійним і крикливим наполяганням на відкликання американських військ з Ливану вони підбадьорили терористів, які своїми жорстокими актами звели на нівець мирову місію міжнародного війська в Ливані. У відповіді на цей закид демократи негайно закинули Президентові, що він хоче зробити Конґрес жертвенним козлом за загинулих у Ливані 269 морських піхотинців, з яких 247 згинули у сні, коли навантажене динамітом важке авто вдерлося до головної квартири вояків на летовищу в Бейруті і спричинило вибух, в якому згинув найперше сам водій, іранський фанатик.

Другим згаданим поважним закидом Реґена на адресу демократів, зокрема їхніх трьох кандидатів у теперішній виборчій кампанії (яких не називав по імени) була демагогія. Відомо, що демократи орудують супроти Роналда Реґена двома головними арґументами: 1) що він сприяє багатим коштом бідних і 2) що він збільшує загрозу війни побільшуванням збройного арсеналу. Реґен твердить, що податкова система в Америці базується на принципі пропорційного маєткового стану громадян, отож неможливе покривдження бідних та фаворизування багатих, бо пропорційність висоти оподаткування прибутку громадянина виключає фаворизування багатої верстви. Що стосується проблеми війни-миру, то Реґен стояв і стоїть на становищі староримської правди: „хочеш миру — готуйся до війни", або, простіше, мир треба забезпечити такою силою Америки, щоб потенціяльний аґресор — Совєтський Союз — не зважився заатакувати Америку.

Та остання пресова конференція Роналда Реґена стояла виразно під знаком президентських виборів. Навіть така важлива справа, як заповіджена Президентом висилка віцепрезидента Джорджа Буша на 40-членну конференцію у Женеві з місією перевести заборону продукції і вживання газової зброї, не знайшли у кількохсот приявних журналістів великого зацікавлення. Зате виринула справа номінованого Президентом нового секретаря справедливости шефа штабу Білого Дому Едварда Міса, що йому закидають нечесність у грошових справах і протекціоналізм і відтягають затвердження Міса Сенатом аж, мабуть, після виборів, Реґен заявив, що він шанує принцип, що поки когось не засудять — підсудний не винуватий і що само обвинувачення не означає ще вини обвинуваченого. Реґен переконаний, що тут теж ідеться про ворожу йому виборчу кампанію і використовується справу Міса для підривання довір'я до чесности цілого режиму. Тому Реґен рішуче твердив, що ні один член його урядового апарату не зрадив принципу чесности.

Це була цікава пресова конференція, але й прикра, бо виявила знову, що батьки американської Конституції не передбачили, що Конґрес, який має стати підвалиною демократичної системи й не допустити до бонапартизму в Америці, може перетворитися в апарат партійної боротьби: боротьби ворожої Президентові партії, яка має більшість у Конґресі. Демагогія — поганий засіб у політичному суперництві. На превеликий жаль, вона існує в усіх народів і проявляється у кожних виборах: макіявеллівське гасло „ціль освячує засоби" все ще не загинуло. Але й не загинули розум і здоровий інстинкт народу.

Володимир Душник

СПРАВА ВІТТАКЕРА ЧЕЙМБЕРСА

Напевно президент Реґен надав посмертну „Медалю Свободи" одному американському громадянинові, який довгі роки був комуністом і членом шпигунської групи у Вашінґтоні. Одначе, розчарувавшись в ідеології комунізму і шпигунській зраді американських комуністів, він покинув комуністичну ячейку і доніс про всю шпигунську діяльність американським властям. В результаті кілька осіб з Департаменту скарбу і Державного департаменту було засуджено на довгі роки тюрми на початку 1950 років.

Цим розчарованим комуністом і посмертним американським героєм є Віттакер Чеймберс, який помер в 1961 році. В 1930 роках Чеймберс став членом комуністичної партії і був кур'єром між американськими шпигунами при уряді Рузвелта і відбирав тайні документи від Алджера Гісса в Державному департаменті і передав їх совєтському полковникові Бикову у совєтській амбасаді у Вашінґтоні.

Зриваючи з комунізмом у 1938 році, Чеймберс був головним свідком на процесі Гісса при кінці 1940 років, на якому Гісса засуджено на довгі роки важкої тюрми за шпигунську діяльність на шкоду Америки. Після відсидження кари Алджер Гісс, якому тепер коло 80 років, старався реґабілітувати своє ім'я за допомогою деяких ліберальних кіл, але безуспішно.

Віттакер Чеймберс видав свої спомини у видавництві „Рендом" в 1953 році п. з. „Свідок", в яких драматично описав зраду і шпигунську діяльність американських комуністів на шкоду Америки.

Від того часу Чеймберс завзято боровся проти комуністичної конспірації, бо він протягом довгих років пізнав дійсну суть комунізму та його відданість Москві.

Згадана книжка Чеймберса читається, наче фантастичний роман, бо автор описує як люди з визначних і старих американських родів зовсім легко зраджували свою вільну Америку в користь тоталітарної комуністичної Москви.

Треба згадати, що в часи американської економічної депресії у 1932-33 роках багато молодих американців, не маючи змоги знайти відповідного зайняття, почали надіятися на світову комуністичну революцію, думаючи, що комуністична влада принесе економічний добробут.

Чеймберс докладно описав ці зрадницькі дії комуністичних агентів — між ними також було подружжя Розенберґів, яких, як відомо, страчено на електричному кріслі за передачу формул виробу атомової бомби совєтським аґентам. Між ними були такі визначні члени шпигунської групи, як Люїз Буденц, редактор комуністичного щоденника „Дейлі Воркер", та Елізабет Бентлі, комуністична кур'єрка, яка також передавала тайні документи викрадені шпигунами-агентами в різних департаментах американського Уряду для совєтського уряду.

Як Бентлі, так і Буденц перейшли на католицьке віровизнання, зриваючи з комунізмом в тому самому часі, як Чеймберс рішився покинути комунізм і шпиґунську роботу для Москви.

Після видання своїх споминів під заголовком „Свідок", Чеймберс на протязі деякого часу був в редакційній колеґії консервативного тижневика „Нейшенел Рев'ю", під редакцією Вілліяма Баклі, який ще досі виходить в Ню Йорку.

Президент Реґен походить з тієї самої американської ґенерації, з якої не одного вдалося зловити на комуністичну вудку, одначе він був непохитним американським патріотом і не дав себе збаламутити „комуністичною революцією", якою захоплювалися деякі голливудські фільмові артисти в 1930-1940 роках.

Роман Данилевич

ПРИМАС ПОЛЬЩІ І ХРИЩЕННЯ РУСИ

Недавно примас Польщі кардинал Юзеф Ґлемп побував у країнах Південної Америки, у Бразилії й Арґентині. У своїх прилюдних виступах він говорив про відносини в Польщі. Між іншим, польський примас потроху відсуває від себе відомого провідника польського робітництва Леха Валенсу, сказавши, що Валенса зробив багато помилок, до чого, мовляв, причинилася організація польського робітництва „Солідарність", бо вона втягнула Валенсу в різні афери.

Кардинал Ґлемп теж заперечив, що в Польщі є переслідування релігії й Церкви, але навпаки — він сказав,— що польський комуністичний уряд дуже старається, щоб не придбати собі ще нового ворога..., при чому згадав про те, що тепер у Польщі проходить будова сотень костьолів, на що уряд дає дозвіл і влегшує закуп матеріялу.

Кардинал Ґлемп не тільки представив у рожевих кольорах ситуацію Католицької Церкви в Польщі, але також зробив „великодушний жест" у бік комуністичної Росії, яка тримає за горло польський народ та поневолює більш сотні інших народів, при чому кардинал вразив і найбільш мученицький український народ. Висловлюючись про екуменічні контакти, примас Польщі заявив, що найважливіша дата сучасного періоду буде „1988 рік — 1000-ліття хрищення Росії". Отож кардинал Ґлемп заграє до росіян, щоб догодити, як виглядає комуністичній безбожницькій Москві. Він навіть вдає невігласа, бо без сумніву знає, що 1988 рік — це буде 1000-літній ювілей хрищення Київської Руси, а не „Росії", яка ще тоді не існувала.

Добре було б, щоб кардинал Ґлемп шанував бодай слова свого земляка Папи Івана Павла II, який 19-го березня 1979 року звернувся письмом до Патріярха Йосифа саме у справі цього Ювілею. У тому листі Папа писав про князя Володимира, володаря Київської Руси, який офіційно запровадив християнство у своїй державі. Іван Павло II говорив також про ще скоріші початки християнської віри в Русі та про першого володаря країни християнку княгиню святу Ольгу, бабку святого Володимира. Далі Папа виразно зазначив, що святий Володимир: „...почав поширення віри найперше в межах самого князівства, а потім аж до крайніх місцевостей своєї країни Руси, що були положені на схід сонця і на північ".

Ці історичного значення ствердження Папи Івана Павла II вповні покриваються зі становищем Папи Пія XII, який у своїй енцикліці „Східні Церкви", що появилася 15-го грудня 1952 року, обговорюючи мученицький шлях Східніх Церков під комуністичним режимом, так формулював ситуацію українського народу і його Церкви та вагу Києва в історичній перспективі:

„Та нині засмучені звертаємо Наші думки і Наше серце до другого народу (перед тим Папа говорив про болгарів. — Р. Д.), направду нам наймилішого, а саме до Українського Народу, серед якого немало є вірних християн, що з найбільшою тугою і з великою любов'ю глядять на Рим, почитаючи цей Апостольський Престіл, як осередок християнської віри, як непомильного вчителя християнської правди з волі Ісуса Христа (див. Мат. 16, 18-19; Ів. 11, 15-17; Лук. 22,32). А вони, як ми довідались, з великим болем, вже довший час мучаться серед нeменших ударів переслідування, серед неменших тяжких обставин, як інші народи, що про них Ми вам згадували, Преподобні Брат тя у цьому листі."

В дальшому в енцикліці йде мова про наших католицьких Владик, на чолі з теперішнім Кардиналом і Патріярхом Йосифом, в'язнених і засуджених совєтським большевицьким режимом: „А в особливий спосіб хочемо згадати тих Єпископів (українських) східнього обряду, що одні з перших перенесли стільки злиднів, болів і кривд в обороні віри. Їх перевезено до престольного города Києва і там поставлено під суд та засуджено на різні кари. Підкреслюємо, їх перевезено до престольного города Києва, звідки колись на всі ті області просвічувало світло Христової науки, звідки поширилось почитання Христового імени".

Якщо член Колеґії кардиналів, примас Польщі, країна якого теж страждає під російсько-комуністичним репресивним режимом, і який добре знає мученицький шлях українців-католиків у СССР, що стали символом вірности Христовій Вселенській Церкві в нашій добі, висловлює незгідне з історичними фактами твердження, що мовляв, „найважливіша дата сучасного періоду буде 1988 рік — 1000-ліття хрищення Росії", чим вніс баламутство серед народів Південної Америки, то справді можна зневіритися в таких членах Колеґії кардиналів. І саме такі члени цієї Колеґії є спричинниками заперечування вищецитованих слів Папи Пія XII про „вірних християн, що з найбільшою тугою і з великою любов'ю глядять на Рим, почитаючи цей Апостольський Престіл, як осередок християнської віри, як непомильного вчителя християнської правди з волі Ісуса Христа". Якщо таку викривлену правду подається в ім'я екуменізму, — то краще передати його в депозит, щоб не компромітувати такими потягненнями великої ідеї віроісповідного об'єднання християн.

Кардинал Ґлемп напевно знає про співдію московського патріярхату з російським комуністичним режимом у кривавій формальній ліквідації Української Греко-Католицької Церкви в Західній і Закарпатській Україні. А чи кардинал Ґлемп не знає про мученицький шлях Католицької Церкви в Литві, що безперервно продовжується?

Не від речі буде згадати тільки дуже коротко про співдію Польщі з Москвою проти України давніше. Вистачить спімнути Андрусівський договір, в якому Польща вперше поділилася з Московщиною українськими землями. Але те не принесло користи польському народові, бо скоро після Андрусівського договору дійшло до трьох поділів Польщі.

Чи треба кардиналові Ґлемпові ще пригадувати Ризький мир, у якому католицька Польща і безбожницька большевицька Росія знову поділили Україну? Але і цим разом це вийшло тільки на користь Москви, бо за коротких 18 років черговий раз прийшло до упадку Польщі.

У доповненні до вищесказаного треба ще додати вістку, що до Варшави має приїхати московський патріярх Пімен, який після такого „екуменічного" виступу кардинала Ґлемпа в Південній Америці напевно складе йому візиту. Західні пресові аґенції згадують також про те, що патріярх

Закінчення на ст. 4.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Виставка чотирьох сучасних мистців з України в Ню Йорку

В Українському Інституті Америки в Ню Йорку під цю пору відбувається виставка українських мистців неконформістів, які різними шляхами опинилися на Заході. В виставці беруть участь Володимир Макаренко й Антон Соломуха, які тепер працюють у Парижі та Віталій Сазонов і Володимир Стрельніков, які поселилися в Мюнхені.

Перша спільна виставка українських некомформістів відбулася ще 1975 року в Москві заходами Ф. Гуменюка та В.Макаренка. Після другої успішної виставки, також у Москві 1976 року, українські мистці були змушені припинити свою спільну діяльність у Совєтському Союзі. Традиція спільних виставок відновилася на Заході, коли були зорганізовані пересувні виставки в Мюнхені, Лондоні, Ню Йорку і Вашінґтоні в роках 1979-80. Зі щасливим приїздом на Захід Стрельнікова, Соломухи, а також Макаренка і Сазонова відбулася перша спільна виставка чотирьох у жовтні 1982 року в Мец у Франції. У листопаді відбулася дуже успішно поширена спільна виставка в Торонто, а в грудні — у Вінніпезі. В 1983 році відбулися виставки в Українському Інституті Модерного Мистецтва у Чикаґо, в Дітройті та в Лейкеленд коледжі біля Клівленду. Тому, що виставки були продажні їх приходилось доповнювати все новими картинами і тому можна вважати, що виставка, яка тепер відбувається в Ню Йорку — це картинами цілком нова виставка від тієї, що почала свою мандрівку у Франції.

Не зважаючи на це, що в Совєтському Союзі ці мистці належали до одної групи т. зв. конформістів, кожний з мистців творить свій власний мистецький світ, відмінний тематикою, технікою та інтерпретацією, а картини кожного з них віддзеркалюють самостійний і наскрізь індивідуальний творчий шлях.

В. Стрельніков, який перший з групи був змушений покинути Україну, у своїх акварелях відтворює світ спогадів та почувань з міста Одеси, за яким мистець тужить та з яким він дальше залишився в духовому контакті. Акварелі на виставці були зі серії „Прогулянки", в яких людські постаті творять одність композиції з надморським краєвидом води і піску та фрагментами архітектури, наприклад, у картині „Біла церква" чи „Прогулянка під Одесою". Кольори картин гармонійно спокійні, мало насичені, часом меланхолійні. Зелені барви пригашені, небо сіраве, а не веселе і соняшне як у картинах мальованих давніше. Місцями виступає рисунок пером, що вносить деталі постатей чи облич або підкреслює форму. Переважає горизонтальний розподіл композиції на три або чотири яруси, які віддзеркалюють довкілля Одеси — небо, море, людей і землю. Подекуди читаємо написи: „глина", „пісок", „Одеса" тощо — лінії які стали інтеґральною частиною композиції. Це не краєвиди в реальному розумінні цього слова, а радше спогади відчутого і пережитого світосприймання мистця.

Крім акварель і рисунків тушем на виставці знаходимо картини на дошках, які В. Стрельніков називає „архаїчні символи, тотеми і знаки". Це цілком безпредметні композиції невеликого розміру в дуже притишеній, майже монохроматичній скалі кольорів. Це не тільки малюнки фарбою, але майже кольорові плоскорізьби, де пластична лінія різьби в дереві зливається з формами нанесеними фарбою. Поверхні дощок вигладжені, одна форма переходить в другу, подекуди зустрічаємо несподівані місця повні різнорідних кольорів, що зникають, то знову появляються, мов шари вишліфованого каменя чи слої вишліфованого сухого дерева. Переважають теплі, пастелеві кольори відтінків глини, піску чи приморських камінців.

З віддалі дошки не притягають глядача, але зблизька хочеться їх доторкнути, погладити. Пізнати, що мистець захоплений самим процесом творення цих картин, що в них він вкладає душу. На жаль, кінцевий творчий результат не завжди віддзеркалює й оправдує великий вклад праці та часу в ці небувалі композиції.

Рисунки А. Соломухи виконані дуже майстерно олівцем на папері. У всіх головне місце займають жінки, майже алегоричні постаті, в яких мистець відтворює не так красу тіла, як проявляє своє захоплення красою форм, ритмом ліній та сіробілих площин. Ніжні контури ліній переходять у тіньовані заокруглені форми тіла, драперій чи інших об'єктів композиції. Неґативні форми між тілом та об'єктами вишукані і цікаві самі в собі та як цілість твору.

Ґваші А. Соломухи — це серія картин до українських народних казок, де виступають „Стара баба і півень", „Баба і пес чи кінь", „Відьма і пес, дик чи кінь". Це не ілюстрації, а радше фрагменти казок, символи персонажів в уявленні мистця. В протилежності до спокійних композицій рисунків, композиція та виконання в ґвашах більш експресивні, емоційні, кольори насичені й яскраві, лінії жваві і ритмічно динамічні. На переважаючо сірому тлі, виконаного технікою накроплювання, виступають людські і тваринні постаті чи їх символи обведені чорними лініями, повні руху і життя.

Закінчення на ст. 3.

Марта Тарнавська

ТРАГІЧНІ ПАРАДОКСИ ПАНТЕЛЕЙМОНА КУЛІША

II.

Мати його, Катерина, хоч неграмотна й неосвічена, теж була із старого козацького роду, але вона померла, коли Панькові було п'ять чи шість років. Куліш виростав самотнім (інші діти померли немовлятами) в товаристві суворого батька, що, — як згадував потім письменник — нудив його аритметичними вправами і читанням із товстих томів. Великий вплив на Панька мала багата поміщиця Уляна Терентіївна Мужиловська, що в її заможному хуторі Куліш вперше побачив атрибути цивілізованого життя: елеґантні меблі, срібло і порцеляну, гобелени на стінах і де уперше в цьому оточенні відчув атмосферу мистецтва, музики, літератури і чужих мов. Мужиловська вплинула на Кулішевого батька і допомогла влаштувати Панька в гімназію в Новгороді Сіверському.

В гімназії, під впливом Квітки і народних дум зібраних Максимовичем, Куліш почав писати. Тут написав своє перше українське оповідання „Циган". Але вже 1836 року, закінчивши п'ять кляс гімназії, Куліш всупереч побажанням батька — залишив школу, почав працювати — то дрібним урядником, то приватним учителем. 1839 року Куліш здав іспит і вступив у Київський університет: не будучи дворянином, одначе, він мав право бути тільки вільним слухачем. Ректор університету Максимович звернув увагу на молодого здібного студента і запросив його до співпраці в журналі „Киевлянин". Тут 1940 року появилися друком перші два оповідання Куліша російською мовою. З уваги на свій неоформлений статус, Куліш не міг залишитися в університеті і після одного року студій мусів відійти. Здібному студентові знайшли учительську посаду в Луцьку, на Волині, де у добірній шкільній бібліотеці Куліш мав змогу вивчати французьку мову і знайомитись із творчістю Волтера Скотта у французьких перекладах. Тут уперше молодий і чарующої зовнішности юнак зазнав романтичних пригод із двома — ближче нам невідомими — дівчатами. І тут вже встиг написати манерою Волтера Скотта — перший свій великий роман російською мовою „Михайло Чарнышенко" (вперше надрукований 1843 року). Роман цей — як і більшість російськомовних праць Куліша — має українську тематику і спертий на Кулішевих розшуках і дослідженнях історії козацької України. 1942 року Куліш уже знову в Києві, далі вчителює. З цього часу датується його дружба з польським письменником Михайлом Ґрабовським, його перше знайомство з родиною Білозерських і з Тарасом Шевченком. Тоді теж Куліш написав українською мовою довгу епічну поему „Україна" — своєрідне наслідування дум XVII століття (Поема появилася друком 1843 року). Одночасно Куліш мандрує по Україні, з великим ентузіязмом і захопленням збирає етнографічні матеріяли.

На роки 1844-45 припадає перше знайомство з істориком Миколою Костомаровим і пляни видавання (разом з Костомаровим і Максимовичем) періодичного журналу, присвяченого українській історії, географії і фольклорові. В цьому ж часі постає оповідання українською мовою „Орися" (з життя козацької старшини XVIII століття) і перший російськомовний варіянт „Чорної ради". 1845 року „Чорна Рада" друкується вперше в російському журналі „Современник". У зв'язку з цим Куліш їде до Петербургу, живе якийсь час у редактора цього журналу Петра Плетнева, романсує з його дочкою Ольгою, вчить російської мови чужоземних студентів Петербурзького університету. Саме в Петербурзі, в російському оточенні, Куліш починає працювати над українським варіянтом „Чорної ради". Тут він теж глибше вивчає Шевченкового „Кобзаря" і „Гайдамаків". В листопаді 1846 року Академія Наук признає Кулішеві стипендію на студійну подорож до Німеччини. Напередодні виїзду закордон, Куліш їде в Україну і 24-го січня 1847 року на 28 році свого життя одружується з 19-літньою Олександрою Білозерською, сестрою свого приятеля Василя, що з нею він вперше познайомився літом 1843 року. Олександра (що її потім Куліш називав Сашунею) виросла в інтеліґентній дворянській сім'ї, де вже батько Михайло мав вищу освіту й залюбки читав Волтера. Олександра мала непогану на той час освіту, вчилася французької і німецької мов, співу і гри на фортепіяно. П'ять днів після свого одруження Куліш писав приятелеві: „Гарна і розумна дуже в мене жінка. Знає добре нашу історію, а пісні так співає... що аж серце радується". („Кулішеві листи..." с. 17).

Весілля Кулішів відбулося за стародавніми українськими традиціями, а дружбою був Тарас Шевченко. Олександра запропонувала використати частину свого приданого, щоб і Шевченко міг поїхати до Німеччини. Все заповідалося якнайкраще. Молода пара вирушила кінною повозкою в далеку подорож. Подорозі затрималися в Києві, де зустрічалися з Костомаровим, що з великим захопленням читав їм з пам'яті заборонені і недруковані вірші Шевченка „Кавказ" і „Сон". В березні Куліші були вже у Варшаві, що на той час належала до російської імперії. І от у квітні, напередодні їхнього виїзду закордон, Куліша раптом заарештували. Сталося це у зв'язку з погромом цілої київської групи українських інтелектуалістів, що оформилась була в Кирило-Методіївське Братство. Крім Куліша, заарештували тоді 12 інших осіб, в тому числі Шевченка і Костомарова. На допитах (і пізніше в своїй автобіографії) Куліш заперечував своє членство в Кирило-Методіївському Братстві і участь в будь-яких політичних конспіраціях. Вся його увага була на літературі, — твердив він, — на старих українських традиціях, на фольклорі. Він признавався одверто в своїй любові до України, до її мови і поезії, до її давніх звичаїв, — але не бачив у цьому нічого нельояльного і небезпечного для державної влади.

Все ж таки, Куліша засудили на чотири місяці тюрми і додаткове заслання, із забороною літературної діяльности. В тюрмі, одначе, Куліш заломився духово і написав покаянну заяву з проханням про милосердя. Це, мабуть, вплинуло, що заслання в Вологді замінено на заслання в більш сприйнятливому місті — Тулі. Тут Куліш прибув разом з дружиною у вересні 1847 року і прожив до грудня 1850, виконуючи підрядну державну службу.

(Продовження буде)

Тенісові турніри на Союзівці

Тенісова ланка УСЦАК, що її очолює інж. Роман Ракочий, ст., встановила такі дати турнірів на Союзівці в 1984 році:

* 7-8-го липня — УСЦАК-Схід
* 11-12-го серпня — Подвійні ігри
* 31-го серпня — 3-го вересня — Крайові чемпіонати УСЦАК
* 22 - 23-го вересня — Запрошеневий УНС
* 13 -14-го жовтня — КЛК

Вшанування американського політика

Український Американський Комітет для вшанування жертв голоду в Україні, Відділ Лонг Айленд, відзначив контролера повіту Нассо Пітера Т. Кінга за його підтримку в обороні прав людини і за співпрацю з українсько-американською громадськістю під час відзначування 50-річчя голоду в Україні. На світлині (зліва): Орися Дацьків з Юніондейлу, член загального комітету, і голова Екзекутивного комітету Йосиф Хома з Сайоссету передають нагороду П. Кінґові (справа).

УСІ ТРИ ДЕМОКРАТИЧНІ КАНДИДАТИ — Волтер Мондейл, сен. Ґері Гарт і проповідник Джессі Джексон — продовжують критикувати закордонну, оборонну, економічну і внутрішню політику Адміністрації президента Роналда Реґена. Вони заповіли, що Крайовий комітет Демократичної партії вийде в скорому часі з альтернативною програмою, у якій передбачається зменшення принаймі на 25 відсотків видатків на оборону, пропозиції для переговорів з СССР, завданням яких є відпружити існуючу ситуацію та зменшення дефіциту у федеральному бюджеті. Серед демократів, — кажуть політичні спостерігачі, — переважає тепер думка лібералів типу сен. Алана Кренстона, які пропонують цілковите замороження продукції не тільки нуклеарної, але всякої іншої модерної зброї і прийняття „плятформи миру". Кренстона підтримує сен. Кристофер Далд, демократ з Коннектикат, сен. Даніел Мойниген з Ню Йорку та інші.

„Листи читачів" повинні бути не довші, як одна сторінка машинопису, друкована через два інтервали. Лист повинен торкатися тем, порушених тільки на сторінках „Свободи". Реаґувати слід до десяти днів після опублікування матеріялу. Якщо лист пишеться рукою, то слід писати його чітко і виразно і також з великими відступами поміж рядками. Редакція застерігає за собою право скорочувати листи й виправляти мову, як і скреслювати різкі вислови.

Українсько-Американська Координаційна Рада — Відділ в Нюарку і околиці
повідомляє, що

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ

відбудуться

**в суботу, 14-го квітня 1984 р., о год. 6:30 веч.
в залі Української Православної Церкви
св. Вознесіння
650-652 Ірвінґтон Авеню, МЕЙПЛВУД, Н. Дж.**
із звичайним порядком нарад.

Присутнім буде представник Екзекутиви УАКР з Ню Йорку
Право участи у Загальних Зборах Відділу мають тільки платники Громадського Фонду, які заплатили вкладку за 1983 р. або 1984 р. Вкладку можна буде заплатити при вступі на Загальні Збори.

УПРАВА

Свято державности Карпатської України в Мюнхені

Старанням Українського Вільного Університету в Мюнхені та місцевих карпатських земляків, відбулася 13-го березня ц.р. в будинку університету доповідь колишнього представника уряду Карпатської України в Празі. Д-ра В. Шандора і його дружину Оксану представив чисельній публіці ректор УВУ д-р В. Янів.

На вступі прелеґент заявив, що з уваги на те, що державна територія України була довгими віками розділена поміж сусідніми державами й народами, які сьогодні наголошують свої територіяльні претенсії до неї; виникає потреба розробляти правно-політичну оборону кожної її частини окремо. Цього вимагає від нас соборно-державний інтерес нашого народу. Це потрібно тимбільше, бо, наприклад, у Чикаго, Ілл., існує Польсько-Мадярський Світовий Союз, завданням якого є привернення спільного польсько-мадярського кордону, очевидно, коштом Карпатської України. Це потрібно тимбільше, бо сусіди мають свої армії, які у випадку потреби можуть вжити для військової окупації наших земель. Тому для оборони наших соборно-державних прав, мусимо зискати в світі приятелів.

Мадяри ставлять свої претенсії на історично-правній основі, мовляв, у наслідок довговікової приналежности Карпатської України до Мадярщини, ця остання набула права власности на ту територію. Прелеґент ствердив, що король Стефан (997-1038) вже зразу на початку приналежности нашого краю до Мадярщини, визначив її окремий державний статус, створивши з неї Marchia Ruthenorum, а на чоло її поставив свого сина Емерика, як окремого володаря. Ця початкова племінна — в теперішньому розумінні етнографічна — і державно-політична окремішність території русинів мала свої видимі знаки аж до кінця Першої світової війни. Офіційні історики Мадярщини та плачені нею чужі дослідники стараються всякими способами витерти з історії саме поняття Маркія Рутенорум.

Не менш важливим є для визначення чужонаціонального характеру Карпатської України і рішення парляменту Мадярщини та прийняття закону ч. Х в грудні 1918 року, яким створено з чотирьох жуп т. зв. Руську Країну з широкими автономними правами. Парлямент Мадярщини рішав про цей закон з власної ініціятиви та сподівався зискати ним прихильність карпатських русинів-українців і задержати їх і надалі в мадярській державній системі. Та спроба не вдалась. Після упадку Австро-Угорщини ні один народ не бажав лишитись далі при Мадярщині. Це тільки вказує на те, що поневолені Мадярщиною народи перестали вірити в її політичні обіцянки і скористали з першої нагоди, щоб від неї відійти.

Чехо-словаки базують свої домагання на міжнародньо-правній та конституційній основі, покликуючись на Сен-Жерменський мировий договір та конституцію Чехо-Словаччини. В демократичній Чехо-Словацькій республиці Карпатська Україна виросла в національну і політичну силу, яка в 1938 році в добі федеративної державности була спроможна перебрати керму карпато-української частини федерації у власні руки. Був це великий досвід і відповідальність, бо в нашій новітній історії це перший раз ми мали у нашому краю екзекутивну державну владу.

Розвиток політичних подій в Европі не сприяв закріпленню федеративної державности. 14-го березня 1939 року в полудневих годинах уряд Словаччини проголосив повну незалежність, а в часі між 1.30– 2.30 уряд Карпатської України рівнож проголосив державну незалежність. Цим актом був зрушений Сен-Жерменський мировий договір по відношенні до Карпатської України. Натомість договір залишився у повній правній силі по відношенні до Пряшівщини (т. зв. Східньої Словаччини) та Мараморощини, наших територій, приділених в 1919 році Мировою конференцією на тимчасовій основі до Словаччини й Румунії.

Екзильний уряд Чехо-Словаччини в Лондоні з президентом д-ром Е. Бенешом на чолі в своїх заявах наголошував континуїтет своєї держави в передмюнхенських кордонах. Бенеш за першої республіки використав Карпатську Україну як міст до своїх союзників Румунії й Югославії (т. зв. Мала Антанта), а після Другої світової війни плянував використати її для мосту до Совєтського Союзу. Для цієї цілі він заключив міждержавний договір із Совєтським Союзом в червні 1945 році, яким Чехо-Словаччина добровільно відступила Карпатську Україну Українській ССР.

Цей договір був підписаний уповноваженими представниками договірних держав, належно ратифікований; обмін ратифікаційними листинами відбувся в Празі 30-го січня 1946 року, коли вже на території Чехо-Словаччини не було совєтської армії. Ратифікація була затверджена президентом Бенешом і закордонним міністром Яном Масариком; договір був публікований в цілості в урядовій збірці законів і розпорядків, чим набув і внутрішньо-правну силу.

Під час голосування над договором в празькому парляменті не було ні одного голосу проти, навіть ніхто не здержався від голосування. Тому навряд, чи можна уважати переконуючим арґументом комунікат Ради Вільної Чехо-Словаччини у Вашінґтоні, виданий з нагоди 20-ліття приєднання Карпатської України до Української ССР (а не до СССР як Рада подала), в якому вона стверджує: „Цього року минає двадцять літ, відколи Совєтський Союз відібрав автономну Подкарпатську Русь від Чехо-Словаччини і включив подкарпаторуський народ проти його волі до СССР, чим загрозив безпеці Балкану і цілої Европи".

Державні мужі Чехо-Словаччини впали жертвою свого безмежного довір'я до політики Совєтського Союзу, і свої рішення на такій основі стараються тепер представити в світі як заподіяну їм кривду. Цими та іншими арґументами на історичній та міжнародно-правній основі прелеґент переконуючо довів безпідставність мадярських і чехо-словацьких претенсій, ствердивши, що українська земля може бути невід'ємною частиною тільки української держави. Після доповіді були запитання і дискусія.

Ректор УВУ д-р В. Янів висловив признання прелеґентові за представлення цих соборно-державних арґументів, заявивши, що якщо ми мали так основно розроблену проблему кожної нашої землі, то ми виконали б велику працю. Закарпатські земляки, що співпрацюють з Карпатським Союзом в Америці, прийняли д-ра Шандора з дружиною спільним обідом. Під час дружньої дискусії присутні обмінялись інформаціями про наші закарпатські проблеми та українські справи взагалі.

Присутній

Виставка...

Закінчення зі ст. 2.

Вони дотепні та з гумором відтворюють не так світ казки, як уявний казковий світ Антона Соломухи.

Картини В. Сазонова відрізняються від усіх попередньо згаданих жанром, технікою та кольоритом. Мальовані вони темперою та олієм або комбінацією акриліку з олійними фарбами. В абстрактних, майже безпредметних композиціях зарисовуються сильветки янголів чи кам'яних баб або частини будівель чи руїн. Переважають зелено-золоті кольори, почавши від блідих і зимних до сильно насичених, від ясних до гнило-зелено-чорних, у всіх можливих відтінках та у надзвичайно гармонійнім з'єднанні. З-під одного кольору пробивається інший. Найбільше приваблює небувала фактура, яка повстає в результаті накладання кількох шарів кольору і яка в'яже всі елементи композиції в одну ефектовну цілість. В композиціях, як і у виконанні можна відчути зацікавлення Сазонова археологією та старинною іконою. Назва картини, як, наприклад, „Тіні минулого", „Хрест над курганом", „Кам'яна баба з янголом" також віддзеркалюють поєднання поганського з християнським, старовинного зі сучасним. Загальне враження, подібно як в іконах, це враження маєстатичности, теплоти та декоративности.

В. Макаренко відомий на Заході своїми акварелями ще з першої виставки і каталогу з Парижу 1976 року. Його акварелі на цій виставці — це малого розміру досконало виконані картини, що притягають глядача, мов дорогоцінні самоцвіти. Всі вони відзначаються сильно насиченими і гармонійно поєднаними кольорами, чітким рисунком і напівабстрактними формами, (в яких усеж таки можна розпізнати постаті та предмети), що переходять одна в одну, творять нові комбінації і надають картині внутрішній ритм. Переважають композиції з українською тематикою, як, наприклад, „Леся Українка", „Козак Мамай", „Шукає козак долі", „Роксоляна". Це не реалістичні зображення, ані портрети, а радше символи всього того, що в уяві В. Макаренка викликають ці постаті. Місцями з'являється дрібне письмо, цитати Т. Шевченка чи народної словесности, що рівночасно функціонує, як цікавий текст і як фактура. Взагалі фактура відіграє дуже важливе місце у творчості В. Макаренка, як елемент, що поєднує композицію і сама в собі. Це не фактура створена шарами фарби, а радше тло, на якім мистець малює. Загальний ефект якогось сіро-темного, зернистого матеріялу, який тут і там зникає приглушений непрозорою наложеною фарбою, але який такий небувалий в акварельній техніці, що по ньому відразу можна розпізнати акварелі В. Макаренка.

Олії В. Макаренка тематикою можн поділити на дві групи. Перша група — це релігійно-українські картини як „Свята Трійця", „Вербна неділя", чи „Мамай" сповнені українською символікою. Інші як „Три сни", „Україна", що композицією нагадують українську ікону, символічну у виконанні. Другу групу, більш універсальну своєю тематикою становлять натюрморти, жіночі акти і портрети. Останні нагадують барвами і технікою чіяроскуро ренесансові портрети покриті шарами ляку і притемнені віком. У натюрмортах та актах часто повторяється чорна еліптична форма, побіч людських постатей з'являються птахи або звірі, зіставлення об'єктів неспоріднених зі собою, як у картині „Жінка з ракетою", що мимоволі нагадують метафізично - сюрреалістичний світ. Кольори вишукані, теплі і гармонійні. Техніка виконання всіх олій надзвичайно випрацьована і подиву гідна. Цілість композиції ефектовно поєднана фактурою, властивою всім творам Макаренка виконаних олією і акриліком.

Загальне враження спільної виставки чотирьох сучасних мистців з України захоплююче, небувале, незабутнє. Різноманітність мистецького вислову єднає сильне відчуття чогось рідного, українського без наявности оклепаних українських символів і тем. Можна б сказати, що велика спадщина українських культурних надбань є інтегральною частиною зовсім сучасного творчого процесу кожного з мистців. Картини В. Макаренка, В. Сазонова, А. Соломухи і В. Стрельнікова рівночасно віддзеркалюють українську душу мистця, універсальність їхнього творчого вислову та модерне мистецтво на високому рівні.

Виставка з доповненнями нових картин переїхала на місяць грудень до Ґалерії Осередку у Вінніпезі, а від 18-го лютого 1983 року буде продовжуватися в ґалерії Інституту Модерного Мистецтва в Чикаґо.

Дарія Даревич

В пам'ять Р. Кобринського

Св.п. інж. Р. Кобринський

У середу, 1-го лютого 1984 року, перестало працювати серце Романа Кобринського, й душа його відлетіла у засвіти, залишаючи в смутку свою вірну дружину, Марію Кобринську, та багатьох приятелів з-посеред членів Наукового Товариства ім. Шевченка, Об'єднання Українських Лісників і Деревників, Товариства Українських Інженерів й інших. Здається, що годі уявити собі відсутність сл.п. Романа Кобринського в НТШ, бож від 1957 року на пості екзекутивного секретаря й скарбника пережив він кількох голів НТША — проф. д-ра Миколу Чубатого, проф д-ра Романа Смаль-Стоцького, проф. д-ра Матвія Стахова, а співпрацював він також із проф. д-ром Осипом Андрушковим і теперішнім головою д-ром Ярославом Падохом. Відійшов у засвіти на 87-му році свого багатогранного й трудолюбного життя.

Рід Кобринських — це давній шляхетний рід української Поліської Землі. Одна вітка цього роду переселилася на галицьке Покуття за часів боротьби гетьмана Богдана Хмельницького за волю України.

Роман Кобринський народився 24-го липня 1897 року в Делятині, де його дідуньо о. Николай Драгомирецький, відомий тогочасний галицький діяч, був парохом.

Батько Романа, Омелян Кобринський, суддя апеляційного суду у Львові, народився в родині пароха Рахівця над Дністром о. Иосифа Кобринського, брат якого о. Йосафат був парохом Мишина й також був великим українським патріотом і відомим громадським діячем.

Сам Роман Кобринський був українським аристократом не лише з роду, але був він, у першу чергу, аристократом духу: завжди лагідний, усміхнений і готовий служити українській науці й допомагати у всьому, чим і як міг, іншим. У цьому відношенні вщіло гармонізувала з ним його дружина д-р Марія Кобринська, яка завжди готова була допомогти св.п. Романові в його праці. Світлі й сумні події в житті українського народу чи української громади в діяспорі переживав він інтенсивніше ніж події у власному житті. Не говорив він про це голосно, але виявляв це кожночасно вираз його обличчя, вираз його очей, усмішка на устах.

Після закінчення середньої освіти в Тернополі студіював він у Гохшуле фюр Боденкультур у Відні й у 1924 році закінчив її дипломом інженера з відзначенням. Повернувшися до Галичини, Роман Кобринський нострифікував диплом в Політехніці у Львові в 1926 році і якийсь час працював у Якторові як директор лісів у посілостях Галицької Митрополії Греко-Католицької Церкви, на чолі якої був тоді Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький. Перейшовши до державної служби у Львівській Дирекції державних лісів, спочатку працював як адюнкт у надлісництві в Ворохті, а опісля став референтом у відділах господарському й торговельному Дирекції державних лісів у Львові в 1929-44 роках.

Виїхавши на еміграцію, негайно влаштувався на працю адюнктом в надлісництві Вольфратсгавзен у Баварії, а в 1946-50 рр. викладав він також у Школі для лісничих у Мюнхені. До Америки приїхав у 1952 році й після поборення початкових труднощів з влаштуванням на працю від 1957 року працював на пості керівника канцелярії екзекутивного секретаря та скарбника в Науковому Товаристві ім. Шевченка в Ню Йорку.

Впродовж понад двох десятків років був св.п. Роман Кобринський „душею" НТША, зокрема за довголітнього головування св. п. проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького та сл.п. проф. д-ра Матвія Стахова, які не мешкали в Ню Йорку (перший аж у Мілвокі, Висконсин, а відтак в Вашінґтоні, а другий у Скрентоні, Пенсильванії). Тоді вся поточна праця НТШ лежала фактично на плечах сл.п. Р. Кобринського, який лояльно й послідовно з усією притаманною йому точністю виконував рішення загальних зборів чи Управи НТШ.

Крім писання протоколів з усіх нарад, включно до особових сесій Головної Ради НТШ, та ретельного полагоджування кореспонденції, сл.п. Р. Кобринський завідував усім майном НТШ, зокрема спільним тоді з УККА домом НТШ, як і великою земельною посілістю недалеко „Союзівки" Українського Народного Союзу, що її набуто саме в часі праці інж. Романа Кобринського.

Р. Кобринський був організатором багатьох наукових конференцій НТШ в Ню Йорку, і, зокрема, першого Наукового Конгресу, що відбувся в 1968 році, а відтак всесвітнього Ювілейного Наукового Конґресу в 100-ліття НТШ в 1973 році за головування сл.п. Матвія Стахова. Треба було написати чимало інформаційних статтей під час підготови та звідомлень до преси після відбуття цих імпрез. Будучи секретарем Комітету для відзначення століття НТШ, був він редактором „Бюлетенів НТШ", а зокрема „Книги абстрактів доповідей" Ювілейного Наукового Конгресу. У фінансових справах він був педантом якнайточнішого та своєчасного розрахунку не лише перед членством НТШ, але й перед усією українською громадою.

Не зважаючи на своє велике навантаження адміністративною працею в канцелярії НТШ, інж. Роман Кобринський знаходить час і на свою улюблену наукову діяльність. У „вільному від праці" (в такій інституції як НТШ нема ніколи вільного часу) часі невтомно збирав він джерельні матеріяли й писав та видав книжку „Ліс і мисливство в давнім українськім праві", що її сл.п. проф. д-р Юрій Фединський дуже позитивно оцінив у рецензії. До речі, це джерельна праця, що спирається на текстах трьох найважливіших для історії українського права законних джерел: на тексті „Руської Правди", на тексті Литовського Статуту (усіх трьох редакцій) та Правах, по котрим судиться малоросійський народ. Крім того, автор використав існуючу літературу українською та російською мовами на тему його досліду.

Чимало уваги присвятив Р. Кобринський популяризації української лісівницької науки проф. д-ра Бориса Юрієвича Іваницького. Зробив він це у таких опублікованих ним студіях як „Лісове господарство на Україні за совєтської влади в світлі праць проф. д-ра В. Ю. Іваницького", „Духова спадщина проф. д-ра Бориса Юрієвича Іваницького" та „Вклад проф. Бориса Іваницького в розвиток українського лісознавства", що появилися в Просідінґс Хемічно-Біологічно-Медичної Секції НТШ та у „Віснику" Об'єдання Українських Лісників і Деревників у Ню Йорку в 1955-73 роках.

В 1957-74 роках опублікував Роман Кобринський в українській пресі десятки рецензій і статтей з наукових конференцій НТШ. З більших статтей у цій ділянці слід згадати: „Українські стародруки та їх мистецтво" (Сучасність, 1962), „Гуцульщина - перлина українських Карпат" (Збірник Товариства Гуцулів-Верховинців), „Повістування Михайла Ломецького - співця Гуцульщини" (Історія Гуцульщини, том I, 1975) і численні інші.

Крім того, сл.п. Р. Кобринський був співробітником Енциклопедії Українознавства, редактором серії „Пейперс" - Доповіді НТШ, секретарем редакційної колеґії для видання наукового збірника на пошану св.п. проф., Бориса Іваницького (головою колеґії є проф. д-р М. Степаненко), а також співредактором „Вістей" ТУІА та редактором „Вісника" ОУЛД.

В пошані до джентлменства й діяльности інж. Романа Кобринського вибрано його почесним членом ТУІА, головою-лісмайстром ОУЛД і секретарем Ради для Справ Культури при СКВУ. В признані за його наукову діяльність був він обраний членом-кореспондентом Наукового Товариства ім. Шевченка в Хемічно-Біологічно-Медичній Секції, а також був секретарем Делеґатури Українського Технічно-Господарського Інституту в Америці.

Із сл.п. Кобринським лучила мене багатолітня праця у НТШ. І нехай буде мені дозволено попрощати сл.п. Романа Кобринського в сороковий день його смерти, складаючи замість грудки землі на його могилі цю китицю добрих згадок, бо відійшла у вічність людина кришталько-чистого характеру, надзвичайної обов'язковости й наполегливости в праці, особистої та громадської відповідальности: відійшов у вічність щиросердечний приятель тих, кого він шанував, глибокий український патріот, вірний син свого народу й Церкви. Приятелі й співробітники будуть завжди згадувати Романа Кобринського якнайкраще.

Петро Стерчо

Ділимося сумною вісткою, що дня 9-го квітня 1984 р.
у Філядельфії з Волі Всевишнього відійшов у Вічність
на 63-му році життя
наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО І БРАТ

бл. п.

інж. ОЛЕКСАНДЕР ТУРЧИН

ПОМИНАЛЬНА ПАНАХИДА — буде відслужена у п'ятницю, 13-го квітня 1984 р. о год. 9-ій вечора у похоронному домі Насевичів при 109 E. Tabor Rd. у Філядельфії.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ — у суботу, 14-го квітня о год. 9.30 рано у церкві Благовіщення при Valley Rd. і York Rd., Melrose Park, Pa.

ПОХОРОН — на цвинтарі св. Марії у Факс Чейс, Па.

В глибокому смутку:

дружина — МАРТА
син — ОРЕСТ
сестра — МАРҐАРЕТА з родиною
брат — ЕВГЕН з родиною
теща — МИХАЙЛИНА КНЯЖИНСЬКА
шваґерка — ОКСАНА КОЗБУР з родиною.

Замість квітів просимо складати датки на Український Освітньо-Культурний Центр у Філядельфії.

Примас...

Закінчення зі ст. 2

Пімен запросить примаса Польщі до Москви, куди він, правдоподібно, поїде в липні цього року. Можна з певністю твердити, що "екуменізмом" червона Москва хоче підсилити свій імперіялізм та до цього вона запрягає ватиканські кола. А деякі ватиканські достойники, а між ними і кардинал Ґлемп, здається, досі ще не збагнули історичного факту, що хто в Москву йде — голову несе. Українська народна примовка каже мудро: „як постелиш — так виспишся"...

Не збираємося відмовляти примаса Польщі від поїздки до Москви, бо це його прерогатива, але ми сподіваємося, що кардинал говоритиме там тільки від себе і від поляків, а не від українців, і не про справу 1000-ліття Хрищення України-Руси, бо це не християнське діло нести в дарунку Москві чужу власність...

Виступ кардинала Ґлемпа повинен нас насторожити та водночас допомогти усвідомити собі, як мало ми зробили в тому напрямі, щоб 1000-ліття хрищення України-Руси було записане на наш рахунок, а не на конто Москви.

Зустріч громадянства з письменницею Д. Гуменною

Для відзначення 80-ліття життя й 60-ліття літературної діяльности Докії Гуменної Об'єднання Українських Письменників „Слово" й 64-ий Відділ СУА в Ню Йорку влаштували спільно 24-го лютого ц.р. в домівці СУА зустріч з ювіляткою. Участь у вечорі взяло близько 90 осіб, членів обох установ-організаторів і гостей-громадян, багато яких прибуло з віддалених місцевостей.

Вечір відкрила голова 64-го Відділу Христя Навроцька, яка привітала Д. Гуменну і присутніх та коротко з'ясувала ціль зустрічі. Потім голова „Слова" д-р Осип Тарнавський у привітальному зверненні від очолюваної ним установи, побажав ювілятці дальшої успішної літераторської праці, а касирка „Слова" ред. Уляна Любович вручила їй скромний подарунок і китицю квітів.

Доповідач на вечорі почесний голова „Слова", літературознавець-дослідник і літературний критик проф. Григорій Костюк на вступі привітав друзів-письменників своєї установи і 64-ий Відділ, який віддавна співпрацює з „Словом" для добра української культури в ділянці літератури. З притаманною йому ерудицією, вникливістю і з чітким, ясним викладенням думок він виголосив синтетичну доповідь про літераторську діяльність Д. Гуменної не тільки як письменниці-авторки, але й як активної співучасниці літературного процесу на тлі історичних, політично-ідеологічних, соціяльно-економічних і культурних змін, які наступили в Україні у післяреволюційних часах. Була це складна, неспокійна, грізна й буремна доба. Д. Гуменна пройшла її чесно. На своєму творчому прапорі вона може сміло виписати як гасло слова Т. Шевченка: „Ми просто йшли, у нас нема зерна неправди за собою..."

Хто знає, що значить писати книжку, той усвідомлює собі, що це непосильна, майже каторжна робота, зокрема в такій добі і за таких умов, за яких довелося творити Д. Гуменній. Літературна творчість і діяльність письменниці багатогранна, багатовимірна, багатожанрова й різнорідна тематично, з широкою гамою проблематики, пов'язаної тісно з життям народу і духом доби. Невтомна трудівниця на літературному полі Д. Гуменна відзначається бистрим, глибоким обсерваційним змислом, спостережливістю та кмітливістю, вона „ловить життя на бігу" й зафіксовує його в літературно-мистецькі образи, які промовляють до читача силою правди.

Після національної, соціяльної й ідеологічної революції в 1917-20 роках Україна переживала часи великого зрушення і підйому. Робітнича й сільська молодь, спрагнена науки, освіти, знання, сповнена наснаги й бажання проявити себе, масово заповнила високі школи-інститути й університети. У Київському університеті ім. св. Володимира (пізніше Інститут ім. М. Драгоманова), у якому дотикувалася імперіялістична російська-царська ідеологія, залунала українська мова. Між тією молоддю знайшлася й Д. Гуменна, тоді 18-літня дівчина. Вона з запалом взялася за творче перо, хоч перші літературні спроби почалися в неї ще в Педагогічному інституті, де лекції читав поет Дмитро Загул.

В грудні 1923 року з тодішньої столиці України Харкова прибула до Києва група молодих талановитих письменників. Харків'яни виступили в Великому театрі, а їх появу київська громада прийняла ентузіястично. Почалася нова епоха в українській літературі.

Постали два літературні угруповання — „Гарт" під проводом Василя Еллана-Блакитного, який об'єднував робітничу літературну молодь, і „Плуг", членами якого була селянська молодь. Очолював його Сергій Пилипенко, кольориста, надійна постать з організаційним хистом. Він дав Д. Гуменній поштовх станути на шлях літературного трудівника. В 1924 році появилося перше її оповідання „В степу". Цей рік і це оповідання треба прийняти за дату початку її творчости, її походу по тяжкому, тернистому шляху українського письменника.

Шлях цей був для Д. Гуменної тим трудніший, що вона не могла погодитися з вимогами влади, партії й цензури, бо це придушувало її незалежну, згідну з совістю творчість. Вона хвилево зневірилася й завагалася, чи не покинути пера. Одначе, С. Пилипенко переконав її витривати й узятися за новий, свіжий, актуально-модний жанр літературних нарисів. Це був 1928 рік. За порадою Пилипенка Гуменна вибралася в поїздку по селах, радгоспах і Кубані, щоб наочно переконатися, як виглядає життя в нових політичних і соціяльно-економічних умовах, щоб спіймати його „на гарячому" щоб розкрити життьову правду в літературній обробці, щоб цю правду, будь вона добра, будь зла, показати чинникам, відповідальним за побудову нового життя.

Перед її прибуттям до радгоспу відвідали його два письменники-росіяни й свої спостереження з'ясували читачам у всеросійському дусі. Цій російщині відкрито протиставилася Д. Гуменна. Вона передбачала руїну сільського господарства і, як наслідок того, голод. Вона підкреслювала позитиви, але й виявляла негативи нової дійсности.

Становище Д. Гуменної поділяв Остап Вишня і в своїх гуморесках і сатирах висміював погляди російських спостерігачів. З того приводу розгорнулася всекрайова письменницька й публіцистична полеміка. Уряд добачував у писаннях Гуменної антисовєтську пропаганду, цензура стала присікатися до її творів, її виключено з письменницької спілки. Проте письменниця не скорилася й не написала жадного твору, в якому відреклася б своїх поглядів чи підлабузнювалася б владі. Навпаки, в 1939 році появилася її сатирична повість „Вірус", вістря якої було звернене проти медичних працівників. Московська „Правда" й українська преса в 1940 році заатакували Д. Гуменну як „ворога народу".

Війна в 1941 році стала зворотним пунктом особистої й письменницької долі Гуменної. З того часу почалася нова доба її творчости. Склалися на неї жанрові групи чи цикли. В першій переважають суспільно-побутові й етнічні моменти, в другій панівною стала соціяльна проблематика. Вінцем цього циклу є чотиритомовий роман-родинна хроніка трьох поколінь українського народу „Діти Чумацького Шляху". Основна тема романа — економічне пограбування українського села колхозами й наслідок того - голод. Інший роман - це „Хрещатий яр", фіксація подій та атмосфери й аналіза та ляболаторійна студія хаотичної психіки українських людей на переломі втечі совєтської влади й приходу німецької армії.

Третя група — це цикл історичних і мітологічних творів із ретроспективною візією авторки найдавніших часів існування та шукання кореня українського народу. Це не наукові твори за дослідницькою методологією, але базовані на здобутках науки, зокрема на археологічних розкопках художні твори. Це письменницькі відкриття самої Гуменної, її спроба відтворити побут і психіку доісторичної української людини, відобразити добу, про яку „немає слідів". До цього циклу належать: „Велике цабе", Золотий плуг", „Благослови, мати", „Родинний альбом", „Небесний змій". У цьому жанрі Гуменна не має конкуренції ні на поселеннях, ні на рідних землях. Цю обставину підкреслив письменник Микола Бажан, вважаючи твори Гуменної третього циклу „новим відкриттям в українській літературі".

Четвертий цикл писань авторки — це нариси, зокрема спостереження і враження з подорожей.

Крім письменницької праці, Д. Гуменна була організаторкою українського літературного процесу. Вона перша дала поштовх створити Об'єднання Письменників „Слово" в ЗСА, а її літературна діяльність підтримує на дусі письменників в Україні.

Творчість Гуменної була ілюстрована на вечорі мистецьким читанням. Першим читцем була членка 64-го Відділу режисер і керівник Студії Мистецького Слова Лідія Крушельницька, яка майстерно прочитала фейлетонового характеру, навіяний гумором нарис „Повернений лист" із збірки „Внуки столітнього запорожця". Вміло підібраний уривок із 4-го тому „Дітей Чумацького Шляху" з експресією передав слухачам д-р Андрій Шуль. Цей епізод відображує контраст між голодним селом і ситим містом у час голоду в Україні, почуття вини й шукання виправдання для себе в жителів міста, з одного боку, з другого, виклик села містові, сповнений розпачу, що межує з ненавистю.

З привітом і побажаннями від Головної Управи Православних Сестрицтв ЗСА й Канади виступила Віра Дорожинська, яка підкреслила, що поруч письменницького хисту Д. Гуменна має ще й інші обдарування — спів, килимарство, орнаментику. Заслуга письменниці зокрема в тому, що вона поставила жінку на рівний щабель із чоловіками.

Вечір закінчився словом ювілятки. Явно зворушена великою громадою шанувальників Д. Гуменна заявила, що влаштування зустрічі є для неї несподіванкою. Висловила радість, що її творчість знайшла зрозуміння громади. Бо літературний процес — це збірна праця письменника, читача, критики, видавців і книгарів. Ця співпраця дала їй змогу виконати свою літературну місію. Зокрема тішить її зацікавлення читачів нашим історичним коренем, а це заінтересування виявляється численними листами до авторки. Тепер вона працює над новим твором „Тайнопис кам'яної книги", в якому прагне в літературно-мистецькій обробці дати картину побуту і психіки наших предків з-перед п'яти тисяч років на підставі наскельних печерних рисунків і різьб.

Зустріч закрила подякою ювілятці, виконавцям програми і слухачам Х. Навроцька. Присутні влаштували письменниці стоячу овацію й проспівали многоліття. Після того гостинний 64-ий Відділ частував присутніх часом, кавою й солодким.

Марія Барагура

Історична Рада Торонто відзначила Віру Ке

У п'ятницю, 6-го березня ц.р., Історична Рада Торонто відзначила свою співробітницю Віру Ке спеціяльною нагородою Заслуги за її визначний вклад у зберігання історичних пам'яток і популяризування спадщинної свідомости нашого міста.

За словами директора Історичної Ради Торонто Дж. А. МекҐинниса, „Віра Ке є людиною, яка нікому в своїм товаристві не дозволить бути глядачем. Кожний мусить брати участь... Як журналістка вона використовує свою сторінку для пропагування кращих стосунків між різноманітним населенням нашого міста, а як архівар клюбу Канадських Етнічних Журналістів і Письменників за допомогою багатої збірки фотографій вона зуміла заставити редакторів багатьох публікацій нашого міста звернути увагу на історію, історичні пам'ятки і життя Торонто".

Віра Ке

Віра Ке — довголітня співробітниця і редакторка сторінки „Журба і радість" у часописі „Новий Шлях".

Шевченківське свято в Денвері

Старанням „Рідної Школи", Пласту і світлички 11-го березня ц.р. у приміщенні церковної залі в Денвері, Колорадо, відбулось Шевченківське свято.

„Заповіт" Шевченка проспівали всі присутні на залі, а точки програми виконали діти, підготовані учителями „Рідної Школи" і пластунами-виховниками.

Біографія Тараса Шевченка пов'язана уривками з „Послання", побутових і політичних поем, що їх рецитували по черзі учні вищих кляс „Рідної Школи", була наче весняним подихом молодости і надій на майбутнє. Деклямації Шевченкових творів і пісні, включно з голосами дітей зі світлички, неслись зі сцени і, напевно, пригадали комусь з присутніх гарне минуле, особисті виступи на Шевченківських святах там у рідному краю.

Потім слідували сценка „Краса" і тріо учениць-співачок, що проспівали народну пісню. Пластуни новаки „Лицарі вогню" з тризубами на щитах виконали гарний обряд. Казковий танок, що був милою несподіванкою для присутніх, приготовили з піснею пластунки-новачки „Метелики" і їх нагороджено щирими оплесками. Свято закінчено відспіванням українського національного гимну „Ще не вмерла Україна".

Залю численно заповнили батьки, дідусі, бабуні і приятелі молоді та дітей нашої громади.

Члени Батьківського комітету гостили присутніх кавою і солодким. Вони справді вкладають багато щирої і послідовної праці, щоб зберігати і зорганізовувати дітей та молодь, що є нашим майбутнім.

ЗОП